

Motion till riksdagen 2017/18:3802

av **Allan Widman m.fl. (L)**

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

Motivering

Vi lever i en säkerhetspolitiskt orolig tid. Den ryska militära aktiviteten i Östersjön ökar och det ryska tonläget mot Sverige och våra grannländer blir allt högre. Under ett årtionde har Ryssland satsat stort på att rusta upp sin krigsmakt. Den ökande ryska militära förmågan och brutaliseringen av det ryska ledarskapet är – i kombination med nedmonteringen av demokratiska strukturer inklusive de drastiskt försämrade möjligheterna för medier att verka fritt och repressionen mot det civila samhället och kränkningarna av HBT-personers rättigheter – en klar riskfaktor.

Den ryska aggressiviteten nådde en ny gräns då Ryssland i mars 2014 gick in med militär i Ukraina och annekterade Krimhalvön. Sedan dess har Ryssland aktivt bistått separatiststyrkor i östra Ukraina. Det ryska agerandet förklarades med behovet att försvara den ryska minoritetens rättigheter. I själva verket handlade det om att säkra strategiska land- och kustområden och att förhindra Ukrainas integration med väst.

Det ryska agerandet strider mot såväl internationell rätt som avtal ingångna av Ryssland. Det kommer att få följder för Europas säkerhetspolitik under lång tid framöver. De skäl som Putin angav för inmarschen i Georgien och Ukraina skulle lika väl kunna åberopas mot de baltiska länderna.

Ryska stridskrafter uppvisar ett alltmer aggressivt militärt övningsmönster över Östersjön och ökar ständigt sin militära närvaro. Sverige, liksom våra nordiska grannländer, har utsatts för upprepade kränkningar i luften och till sjöss. Bortom allt rimligt tvivel har vi upplevt en bedömd ubåtskränkning. Ryssland genomförde i mars 2013 simulerade kärnvapenanfall mot vårt territorium. Säpo har angivit Ryssland som det största underrättelsehotet mot Sverige.

Säkerheten i vårt närområde, i synnerhet i Östersjön, har därmed kraftigt försämrats. Svensk försvarspolitik måste ställas om. Den nationella dimensionen ska prioriteras. Försvaret av Sverige måste vara Försvarmaktens huvuduppgift. Samtidigt måste regeringen omedelbart ansöka om Natomedlemskap. För Liberalerna är det givet att försvarsförmågan på flera sätt måste öka för att möta en ny och mer bister verklighet.

Vi gör bedömningen att regeringens avsedda medel är otillräckliga och att mycket högre anslag behöver tillföras. Syftet är att försvarsanslagen år 2026 ska uppgå till 2 procent av BNP. Liberalerna har en tydlig färdplan för hur vi ska nå målet. Under budgetperioden 2018–2020 tillför vi 24 miljarder kronor ytterligare till försvaret. Det innebär ett kraftigt, men välbehövligt, tillskott för den svenska försvarsförmågan. Under denna budgetperiod innebär det att Liberalerna satsar nära 17,2 miljarder kronor mer än regeringen.

Det stod redan från början klart att de medel som regeringen 2015 anslog för att stärka svensk försvarsförmåga var långt ifrån tillräckliga för att Sverige ska kunna leva upp till de krav som fred och säkerhet i vår tid ställer. Denna bild har efter hand förstärkts. Redan kort efter att den första så kallade försvarsöverenskommelsen träffades, var haveriet i inriktningsbeslutets förvarekonomi ett faktum. Vi välkomnar att regeringen tillsammans med Moderaterna och Centerpartiet under 2017 har beslutat att tillföra ytterligare medel, men det är fortfarande inte nog för att täcka de stora luckor i finansieringen som fanns redan när den första överenskommelsen träffades. Därför har vi valt att avvisa delar av försvarsuppgörelsen till förmån för egna satsningar. På utgiftsområde 6 stärker avvisningen av försvarsöverenskommelsen de offentliga finanserna på anslag 1:1 med 1 789 miljoner kronor, 1:3 med 342 miljoner kronor, 1:4 med 50 miljoner kronor och 1:6 med 10 miljoner kronor.

För att generellt förstärka förbandsverksamheten och beredskapen anslår vi därför i stället 2 128 miljoner kronor ytterligare under anslag 1:1. Denna anslagshöjning ökar drastiskt med åren. För 2019 och 2020 satsar vi årligen 4 065 respektive 6 484 miljoner kronor under samma anslag.

Därutöver gör vi riktade satsningar på en rad områden där vi anser att regeringens insatser är otillfredsställande och otillräckliga, och vi avslår därför vissa av regeringens föreslagna förstärkningar till förmån för andra och mer genomgripande satsningar. De föreslagna medlen under anslag 1:1 och 1:6 för anslagsfinansiering av mönstring utgår följaktligen för Liberalernas egen satsning, vilket stärker de offentliga finanserna med 268 miljoner år 2018.

Numerären i de svenska insatsförbanden är för liten. Mer än hälften av landets yta består av skogsområden. Infanteri är i betäckt terräng det mest användbara truppslaget. Med stor spridning, lättörlighet och preciserad eldkraft är infanteriet avgörande för förmågan att försvara hela landet. Truppslaget är grunden för all stridsteknik, taktik och strategi. Därför behöver vi en tionde bataljon, bestående av pliktutbildad personal, vars uppdrag är att kunna agera lättmanövrerat i den svenska terrängen för att sinka fiendens framfart. För införskaffande av ett motoriserat infanteriförband avsätter Liberalerna 300 miljoner från år 2019 till anslag 1:1.

Hur mycket pengar Försvarmakten än tillförs kan Sverige inte mäta sig med en militär stormakt. Därför är det viktigt att det internationella samarbetet stärks och utvecklas. Under 2017 samlades tusentals soldater från hela världen för att tillsammans öva på hur Sverige kan freda sig vid ett eventuellt angrepp. Det är helt nödvändigt både att öva på simulerade anfall men också att bygga vänskapsbroar med nationer som vi ser som våra vapenallierade. Det är mot den bakgrunden som vi avser att genomföra

ytterligare en storskalig internationell försvarsövning år 2020. För detta ändamål stärker vi anslag 1:1 med 300 miljoner kronor år 2019 och 300 miljoner kronor 2020.

Om Sverige, inom ramen för det så kallade världsavtalet, behöver stöd från t.ex. USA blir det mest sannolikt våra hemvärnsförband som skyddar införselhamnar och anordnar mottagande. Utbytet mellan National Guard i USA:s olika delstater och andra länder innebär goda möjligheter till samträning och ökad interoperabilitet. De flesta partnerländer och medlemmar av Nato deltar sedan länge i detta utbytesprogram. USA välkomnar även ett svenskt deltagande, men kräver att regeringen ansöker därom. Därför avsätter vi 30 miljoner årligen från 2019 under anslag 1:1 för att ansöka om medlemskap i US National Guard Partnership Program.

Parallellt med en kraftigt förstärkt militär kapacitet och ökad internationell samverkan är det samtidigt nödvändigt att civilförsvaret stärks. Den nationella säkerheten ändrar karaktär med åren och det är viktigt att både freda sig mot informationsintrång och stärka närvaron till berörda kommuner vid räddningstjänst. Därför väljer vi att acceptera regeringens höjning av anslagen till myndigheten för samhällsskydd. Vidare anser vi att myndigheten behöver stärkas än mer och väljer att under 2019 öka anslag 2:6 med 200 miljoner kronor och under 2020 öka anslaget med 300 miljoner kronor.

De svarta hålen inom försvarens budget beror bland annat på att beställningen av nya JAS Gripen 39 E inte valutasäkrats, och att valutarisken enligt avtalet ska tas av Försvarsmakten. Sedan beslutet om anskaffning togs har priset för en amerikansk dollar ökat från drygt sex till drygt åtta kronor. Detta innebär en stor kostnadsökning eftersom bland annat motorn består av amerikanska komponenter. Utan riksdagens godkännande gjordes priset på anskaffningen av nästa generations ubåt (NGU) beroende av att export sker, vilket verkar osäkert. I värsta fall innebär detta stora kostnadsökningar för Sverige. När Norge hävde sitt köp av de svenska artilleripjäserna Archer innebar det ytterligare ett nederlag. Regeringen har inte levererat någon trovärdig lösning.

Det finns ett stort behov av indirekt eld inom markstridskrafterna. I dag har Sverige 97 stridsflygplan, men planerar för endast tjugofyra artilleripjäser. Denna obalans måste avhjälpas och Liberalerna vill därför att de nya tjugofyra pjäserna organiseras i ytterligare två artilleribataljoner. För detta ändamål anslår vi 450 miljoner kronor på anslag 1:1 årligen för driftskostnader från och med 2019.

Liberalerna har länge betonat Gotlands betydelse för ett effektivt försvar av Sverige. Mot bakgrund av det försämrade säkerhetsläget menar vi att Gotlands strategiska särställning och geopolitiska betydelse har ökat. Vi välkomnar överbefälhavarens beslut att i förtid permanenta den militära närvaron samt regeringens ambition att inrätta ett regemente på ön. Återmilitariseringen av ön är nu ett faktum som omvärlden får förhålla sig till. Men Gotlands försvar behöver ytterligare förstärkas. En kraftigt ökad militär närvaro på Gotland förväntas rymmas under de satsningar vi gör på anslag 1:1.

Med det allt mer osäkra läget i vårt närområde ökar behovet av att ha ett trovärdigt nationellt försvar med stark tröskelförmåga. Vid ett väpnat angrepp ligger vår bästa chans i att möta en fiende tidigt och innan angriparen stigit i land. Detta har under långa tider fått Sverige att prioritera flygstridskrafterna. Men i försvarsöverenskommelsen 2015 beslutades att flygvapnet, som i dag består av knappt 100 stridsflygplan, skulle minskas under åtta år. 60 stycken nya JAS E ska ersätta 100 stycken JAS C/D, de sista levererade för mindre än två år sedan. Det är beklagligt, särskilt med tanke på det aggressiva beteendet det ryska stridsflyget uppvisar. Att i det här läget skrota hundra

näst nya, fullt betalda och välfungerande stridsflygplan är både ett säkerhetspolitiskt risktagande och ett enormt slöseri med skattebetalarnas pengar.

Antalet plan bör vara minst hundra också i framtiden. Helst bör alla JAS C/D behållas, samtidigt som de 60 nya planen tillförs. Det skulle innebära en kraftig – men nödvändig – förstärkning av vårt flygvapen. Försvarmakten måste då tillföras ytterligare resurser. Detta kan ställa krav på ytterligare en flygflottilj i exempelvis Linköping, Uppsala eller Karlsborg vilket vi beräknar bör rymmas under anslag 1:3. Sammantaget för åren 2018–2020 anslås 6 miljarder kronor för att förstärka det svenska luftrummet. På detta utgiftsområde och för 2018 anslås därmed 1 miljard kronor på anslag 1:3. Ytterligare 320 miljoner kronor tilldelas anslag 1:3 år 2018 för att upprätthålla svensk militärutrustning.

Enligt regeringen har Sverige återtagit förmågan till tung kustrobot från fordonslavett. Vapnet är, strategiskt placerat, en väsentlig möjlighet att effektivt ingripa mot en potentiell angripare långt innan denne landstiger. Uthålligheten hos markbaserade kustrobotförband är långt större än hos marin- och flygstridskrafterna. Fler kustrobotbatterier är ett kostnadseffektivt sätt att snabbt och förhållandevis billigt skapa avsevärd avskräckning. Därför avsätter Liberalerna under anslag 1:3 100 miljoner kronor årligen från år 2019 för att införskaffa kustrobotar.

Hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna har de senaste åren tillförts såväl 12 cm granatkastare som viss pionjärförmåga. När ett stort antal RBS 70 nu ska ersättas med nya vapen bör systemet överföras till hemvärnet. I hemvärnet ska RBS 70 användas för bekämpning av sjömål, vilket minskar risken för vådabeskjutning av eget flyg. Luftvärnsroboten kommer för en blygsam summa att avsevärt öka eldkraft och räckvidd i våra hemvärnsbataljoner. Därför avsätter Liberalerna under anslag 1:3 100 miljoner kronor årligen från år 2019 för att överföra utdaterat luftvärnssystem till hemvärnet.

Försvarsuppgårelsen resulterade i ännu en bred utredning av personalförsörjningen, som nu föreslagit att värnplikten återinförs 2019, med militär grundutbildning för både kvinnor och män inom ramen för lagen om totalförsvarspflicht. Vi välkomnar detta, och anser att en pilotverksamhet bör sättas i gång så fort som möjligt. Vi anslår 185 miljoner kronor till Totalförsvarets rekryteringsmyndighet 1:6 för att möjliggöra att ungefär 700 personer mönstrar på försök under 2018. Inom ramen för våra satsningar på anslag 1:1 finansieras den försöksverksamhet med start 2018 som föreslås. Vidare genomför Liberalerna en omfattande satsning på utgiftsområde 4 för att rekrytera ytterligare 5 000 poliser. För att förstärka Rekryteringsmyndighetens kapacitet att göra urvalstester för Polismyndighetens räkning tillför vi ytterligare 5 miljoner kronor 2018.

Liberalerna vill skapa en modern beredskapspolis på 5 000 personer, som ska kunna kallas in i fler situationer än förut. Tjänstgöringen ska bygga på frivillighet och tidsbegränsade kontrakt för personer som har detta som ett åtagande vid sidan av sitt ordinarie arbete. Beredskapspolisen ska vara tillgänglig i hela landet och ska stå under befäl av polis när den kallas in i tjänst. För att återuppbygga en modern beredskapspolis tillskjuter Liberalerna 50 miljoner kronor år 2018 under anslag 1:1 Försvarmakten.

Slutligen ser vi att det finns en tydlig rationaliseringspotential i Högkvarteret. Vi föreslår att kostnaderna under anslag 1:1 minskas med 25 miljoner kronor år 2018, 50 miljoner kronor år 2019 och 75 miljoner kronor år 2020.

Liberalerna föreslår att pris- och löneomräkningen för åren 2018–2020 justeras ned med 20 procent årligen. På detta område påverkas för år 2018 anslag 1:8, 2:1, 2:6 och 3:1. Däremot är Försvarmaktens förbandsverksamhet och beredskap samt

internationella insatser undantagna från vårt förslag, vilket gör att anslag 1:1 och 1:2 inte påverkas.

Tabell 1 Anslagsförslag 2018 för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Tusental kronor

Ramanslag		Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (L)
1:1	Förbandsverksamhet och beredskap	34 940 784	+230 000
1:2	Försvarsmaktens insatser internationellt	1 147 159	
1:3	Anskaffning av materiel och anläggningar	10 816 324	+978 000
1:4	Forskning och teknikutveckling	641 905	-51 000
1:5	Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	10 792	
1:6	Totalförsvarets rekryteringsmyndighet	169 036	+46 000
1:7	Officersutbildning m.m.	218 329	-1 000
1:8	Försvarets radioanstalt	1 106 408	-3 000
1:9	Totalförsvarets forskningsinstitut	180 479	-1 000
1:10	Nämnder m.m.	6 301	
1:11	Internationella materielsamarbeten, industrifrågor m.m.	91 559	
1:12	Försvarsunderrättelsedomstolen	9 246	
2:1	Kustbevakningen	1 142 760	-4 000
2:2	Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	74 850	
2:3	Ersättning för räddningstjänst m.m.	21 080	
2:4	Krisberedskap	1 286 310	
2:5	Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	305 171	
2:6	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1 169 221	-6 000
2:7	Statens haverikommission	46 150	
3:1	Strålsäkerhetsmyndigheten	393 078	-1 000
4:1	Elsäkerhetsverket	58 578	
	Summa	53 835 520	+1 187 000

Allan Widman (L)

Christer Nylander (L)

Emma Carlsson Löfdahl (L)

Maria Weimer (L)

Tina Acketoft (L)

Mats Persson (L)